

Lausunto

30.08.2019

Asia: VM/1076/03.01.01/2019 VM056:00/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi asiakirjojen turvallisuusluokittelusta valtionhallinnossa

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

29.8.2019

Viite Valtionvarainministeriön lausuntopyyntö VM/1076/03.01.01/2019

Tietojohtaminen ry:n lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi asiakirjojen turvallisuusluokittelusta valtionhallinnossa

Tietojohtaminen ry on rekisteröity yhdistys, joka edistää tietoperusteista arvonluontia ja tiedon hyödyntämistä päätöksenteossa ja kaikessa yhteiskunnan toiminnassa. Yhdistyksemme tekee tietojohtamista tunnetuksi, antaa lausuntoja, toimii alan kouluttajana julkisen ja yksityisen sektorin organisaatioiden tarpeisiin sekä julkaisee Tietoasiantuntija-lehteä ja blogia. Yhdistys tarjoaa myös verkostoitumismahdollisuuksia tietojohtamisesta kiinnostuneille.

Yhdistyksen jäsenistö koostuu yhteisöjäsenistä ja henkilöjäsenistä, jotka ovat tietualan ammattilaisia niin julkiselta kuin yksityiseltäkin sektorilta. Tietojohtaminen ry:n osa jäsenistä tulee soveltamaan tehtävissään valmisteilla olevan asetuksen säännöksiä. Yhdistys ajaa eri ammatti- ja organisaatioryhmien tietojohtamisen intressejä, ja edistää osaamista tietojohtamisen kokonaisuudessa.

Tietojohtaminen ry on päättänyt lausua luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi asiakirjojen turvallisuusluokittelusta valtionhallinnossa ja esittää seuraavaa:

Asetus on tarpeen kansainvälisesti turvaluokitellun aineiston käsittelyssä. Avoimeksi sen sijaan jää nykyisin ST III, ST II ja ST I luokitellun aineiston käsittely ilman ST -luokitusta, joka poistuu. Ilmeisesti arkaluonteisia tietoja tulee olemaan myös ST -luokitukselta poistuvalla materiaalilla, jonka suojaamistarve saattaa ylittää vastaavalle tasolle luokituksessa, mitä asetusluonnos sisältää. Rakennetaanko näiden osalle rinnakkainen erillinen käsittelyprosessi?

Jatkossa tässä asetuksessa tai vähintään ohjeistuksessa olisi hyvä täsmentää, tarvitaanko aikaisemman yhden ns. salaisen tietojärjestelmän ("salainen diaari) lisäksi useita erillisiä salaisia tietojärjestelmiä samassa organisaatiossa.

Asetusluonnoksen säännökset on tuotu esiin teknisestä näkökulmasta, mikä voi viime kädessä kääntyä uhkaksi, koska säännöstä sovelletaan eri tavoin ja menetelmin. Yksi asetuksen tavoitteita on yhdenmukaistaa tietojen luokitusta. Luonnos kuitenkin saattaa nyky muodossaan johtaa entistä ristiriitaisempaan tulkintaan. Tiedon sisältö ja tekniikka sekä roolit jäävät epäselviksi. Syynä tähän Tietojohdaminen ry:n mukaan on osittain epäselväksi jäävä terminologia. Uutta terminologiaa on tuotu, mutta ei ole selkeästi kerrottu, mitä tarkoitetaan. Tämä tulee aiheuttamaan sekaannusta asetusluonnoksen nyky muodossa myöhemmin.

Lokitiedot jäävät järjestelmään automaattisesti käyttäjästä riippumattomana tietona pääsystä tietojärjestelmään. Loki -tietoja koskee oma säännöstönsä, joka viime vuosina mm. henkilötietojen suojan myötä on lisääntynyt ja vahvistunut. 14 §:n 1 kohta "1) turvallisuusluokan III-I asiakirjan käsittely on kirjattava sähköiseen lokiin..." tulisi korjata. Pääsyn ja käsittelyn tietojen tulee automaattisesti tallentua tietojärjestelmän lokitietoihin, jotta tarvittaessa voidaan todentaa, kuka teki ja mitä järjestelmässä ja milloin. Loki -tietoon yksi tärkeä ja keskeinen toiminnallisuus tietojärjestelmässä.

Asetusluonnoksen 14 § kohdassa 1 korostetaan turvallisuusluokan III – I asiakirjan käsittelyn kirjaamista sähköiseen lokiin, tietojärjestelmään, asianhallintajärjestelmään, manuaaliseen diaariin tai asiakirjaan. Tämä voi johtaa ko. turvallisuusluokan tietoaineistojen kirjaamista ja tallentamista tavanomaisten julkisten aineistojen kanssa samaan asianhallintajärjestelmään, vaikka se tekniikan osalta kumotaankin 11 §:n 1 kohdassa. Tätä kohtaa tulisi selkeyttää ja terävöittää asetuksessa. Muussa tapauksessa on vaarana, että turvaluokiteltuja tietoja tallennetaan samaan järjestelmään julkisten tietojen kanssa. Tavanomaisissa asianhallintajärjestelmissä käyttäjä- ja ylläpitoryhmä ovat laajat ja niiden palvelinten ylläpito on yleensä toteutettu julkisten tietojen näkökulmasta.

Oman tiedonhallintaympäristön esille tuominen asetusluonnoksessa ei ole riittävän selkeästi tuotu esille. Asetusluonnoksen turvallisuusluokitellut tiedot tarvitsevat omanlaisensa ratkaisut tietojärjestelmän salausten lisäksi myös verkon ja palvelinten osalta sekä hallitun pääsyn niihin. Tämä tuo mukanaan myös tarvittavat kustannusvaikutukset järjestelmien rakentamiseen, joka on syytä ottaa huomioon.

Asetusluonnoksesta puuttuu maininta siitä, miten menetellään, jos samaan asiaan liittyy eri turvallisuusluokituksen aineistoa.

Asetusluonnoksen 15 §:ssä säädetään asiakirjan tuhoamisesta, joka epäsuorasti viittaa siihen, että kaikki turvaluokitellut tietoaineistot tuhoetaan. Edellä mainittu siitä huolimatta, että ko. pykälän lopussa on maininta asiakirjojen arkistoinnin säätämisestä arkistolaissa. Kohtaa tulisi korjata siten, että osa salassa pidettävästä aineistosta tulee säilyttää pysyvästi tai pitkäaikaisesti. Turvaluokiteltuun aineistoon kohdistuu tieteellisen tutkimuksen näkökulmasta juuri erityinen intressi, jolloin aineistot pääasiallisesti tulisi säilyttää pysyvästi, jollei erityistä syytä niiden hävittämiseen ole. Tietoaineistojen säilyttäminen pysyvästi salassapitoajan jälkeen on omiaan lisäämään luottamusta kansalaisen ja viranomaisten välille. Monesti salassapitoaikojen umpeutumisen jälkeen tutkimus saa vastaukset puuttuviin tietoihin tietoaineistojen julkiseksi tulon jälkeen. 15 §:ää tulisi muuttaa siten, että pykälän otsikossa kerrotaan asiakirjan arkistointi ja tuhoaminen. Kopiokappaleet tulee tuhota luonnollisesti.

Tietojohtaminen ry

Reija Helenius

Hallituksen puheenjohtaja

Lisätietoja: Reija Helenius, reija.helenius@stat.fi

Helenius Reija
Tietojohtaminen ry